

Результати аудиту ефективності в КП «Київський метрополітен» за період 2013-2014 років.

В ході аудиту встановлено, що фінансово-господарська діяльність КП «Київський метрополітен» (далі - Метрополітен) загалом є налагодженою, системною та спрямованою на виконання основних статутних завдань і забезпечення соціальних гарантій працівників.

Однак, в періоді, що підлягав аудиту мали місце фінансові порушення на загальну суму **26,4 млн гривень**. Враховуючи порушення та недоліки організаційного характеру на різних етапах господарювання, які сталися внаслідок здійснення неефективних управлінських рішень, сума недотримань складає **57,7 млн. грн.**, в тому числі, недоліки, які призвели до втрат **44,4 млн. грн.** та до виникнення ризиків втрат фінансових та матеріальних ресурсів у сумі **13,3 млн. гривень**. Вказане негативно вплинуло на фінансово-економічні показники та відповідно свідчить про необхідність посилення контролю та управлінського реагування.

По-перше, під час аудиту виявлено ряд порушень при прийнятті Метрополітеном будівельно-монтажних робіт, зокрема вартість вказаних робіт завищена на **2008,9 тис. грн.** внаслідок включення до актів виконаних робіт заготівельно-складських витрат у складі вартості матеріальних ресурсів, виготовлених на другорядному виробництві генерального підрядника, витрат з внутрішнього транспортування та завищеної вартості матеріальних ресурсів.

По-друге, під час дослідження питання закупівлі Метрополітеном вагонів у ЗАТ «Вагонмаш» (ВАТ «Метровагонмаш») (Російська Федерація) за рахунок кредитних коштів, наданих ЄБРР, встановлено ряд порушень, які призвели як до **1993,8 тис. грн.** зайвих витрат на попередню перевірку вагонів, відрядження та за надання інструкцій по експлуатації та технічному обслуговуванню вагонів, які підлягали відшкодуванню постачальником та постачанню в комплекті з товаром згідно умов договору, так і до недоотримання **4970,9 тис. грн.** через не нарахування штрафних санкцій за несвоєчасну поставку вагонів, а саме:

- нераціональне формування умов контракту закупівлі метро потягів призвело до включення до останнього послуги вартістю 1228,1 тис. грн. з постачання експлуатаційних документів, які підлягають постачанню в комплекті з товаром та є невід'ємною частиною виготовленого виробу;

- сплачено кошти в сумі 697 тис. грн. за послугу з попередньої перевірки вагонів перед відправленням, проведеної безпосередньо представниками КП «Київський метрополітен» на заводі виробника, в той час як, за умовами контракту відшкодування вказаних витрат повинно здійснюватися за рахунок постачальника;

- за наявності відповідних умов контракту Метрополітеном не вжито заходів щодо пред'явлення відповідної вимоги ВАТ «Вагонмаш» з відшкодування 68,7 тис. грн. витрат на відрядження спеціалістів Метрополітену;

- при відсутності документально оформленої відмови в застосуванні штрафних санкцій та відсутності своєчасно підписаного сторонами письмового документу про зміни термінів поставки, Метрополітеном не забезпечено нарахування санкцій за несвоєчасну поставку метротягів та відповідно недоотримано коштів у загальній сумі 4970,9 тис. гривень.

Крім того, слід зазначити, що внаслідок довготривалого виконання Метрополітеном та іншими відповідальними виконавцями обов'язкових умов кредитної угоди, необхідних для отримання кредитних траншів, неефективно використано **3296,5 тис. грн.** на оплату комісії по резервуванню кредитної лінії у період з вересня 2010 по вересень 2011 року.

По-третє, в ході аудиту встановлено, що Метрополітеном протягом 2004-2010 років укладено договори на право прокладання та подальше обслуговування телекомунікаційних мереж з використанням тунелів метро без застосування Положення

про оренду майна територіальної громади міста Києва та відповідної методики розрахунку і порядку використання орендної плати за користування, прокладання телекомунікаційних мереж з використанням підземних та наземних технічних засобів телекомунікацій при створенні та подальшій експлуатації телекомунікаційних мереж, затвердженої рішенням Київської міської ради від 22.01.2009 № 6/1061, внаслідок чого, до загального фонду міського бюджету не перераховано 50% суми надходжень орендної плати, що за 2013-2014 роки складає **1796,1 тис. грн.**

Крім того, слід зазначити, що вищевказані договори укладено за цінами нижчими ніж визначені відповідним економічно-обґрунтованим розрахунком, затвердженим на рівні Метрополітену, внаслідок чого Метрополітеном недоотримано **7772,0 тис. грн.** доходів, в тому числі бюджетом м. Києва відповідно недоотримано **3886,0 тис. грн.**

По-четверте, неналежне виконання розпорядчих документів у сфері орендних відносин та відсутність дієвої системи контролю, як з боку Метрополітену (балансоутримувача) так і Департаменту комунальної власності м. Києва (орендодавця), за виконанням орендарями умов договорів, укладання договорів про надання послуг за операціями, які носять зміст оренди, призвели до виникнення ризиків втрат підприємства **2101,6 тис. грн.**, у тому числі бюджету м. Києва – **1050,8 тис. грн.** та до недоотримання **440,5 тис. грн.** доходів підприємством, а також бюджетом м. Києва – **1037,1 тис. гривень.**

Зокрема, при наявності надходжень коштів у вигляді орендної плати, всупереч вимог рішень Київської ради «Про бюджет міста Києва» на 2013-2014 роки спостерігається тенденція затримок у перерахуванні Метрополітеном 50% суми надходжень до загального фонду бюджету м. Києва. Так, станом на 01.01.2013 відповідна кредиторська заборгованість складала 31099,7 тис. грн., станом на 01.01.2015 заборгованість становила 4090,0 тис. грн., яка на даний час погашена в повному обсязі.

Проведеними в ході аудиту вибірковими контрольними обстеженнями площ, наданих в оренду, встановлено непоодинокі випадки суборендних відносин (3-4% від орендованих площ), які документально не погоджено з орендодавцем, та відповідно орендарями не забезпечено перерахування Підприємству **440,5 тис. грн.** перевищення отриманої плати від суборенди над платою визначеною за договорами оренди та відповідно останнім до міського бюджету не спрямовано **220,2 тис. гривень.**

За умови екстраполяції зазначеної проблеми на масштаби Метрополітену, із застосування показника площ, наданих у суборенду, лише 1,5% від загальних орендованих площ, розмір недоотриманого доходу підприємства впродовж 2013-2014 років сягає **2101,6 тис. грн.**, в тому числі бюджетом м. Києва **1050,8 тис. гривень.**

Слід зазначити, що у 2014-2015 роках Метрополітеном активізовано діяльність у напрямку встановлення фактів надання площ у суборенду.

Наявні випадки ігнорування орендарями виконання обов'язкових умов договорів оренди в частині обов'язкового страхування орендованого майна, чим створено ризики втрат в разі настання страхових випадків.

Слід також зазначити, що на підприємстві поширена практика укладання із суб'єктами господарювання договорів розміщення обладнання (терміналів самообслуговування, телекомунікаційних шаф, підсилювачів мережі GSM-1800, обладнання систем обігрівання, тощо) за довільно встановленими цінами, що, на думку аудиторів, є прихованою орендою комунального майна. Враховуючи, що дохід Підприємства від діяльності, пов'язаної із виконанням вищезазначених договорів протягом 2013-2014 років становив **1633,7 тис. грн.** можливо стверджувати, що бюджет м. Києва недоотримав коштів у вигляді відрахувань 50% від надходжень орендної плати щонайменше **816,87 тис. гривень.**

По-п'яте, неналежний рівень планування оплати зобов'язань за договорами спонукав контрагентів до звернень до суду та за результатами прийнятих на їх користь судових рішень стягнення коштів відбувалось із залученням Державної виконавчої служби. Незважаючи на встановлені державними виконавцями терміни, Метрополітеном

самостійно не здійснено оплату кредиторської заборгованості, що як наслідок призвело заходів з примусового стягнення коштів та відповідно додаткового витрат **8470,4 тис. грн.** на сплату виконавчого збору.

Крім того, на підставі судових рішень підприємством оплачено **9532,4 тис. грн.** штрафних санкцій за несвоєчасне виконання зобов'язань. Вказані невиробничі витрати понесено Підприємством при наявності фінансових можливостей для їх уникнення. Зокрема, кредиторська заборгованість, несплата якої стала підставою виникнення санкцій, утворилась при здійсненні Метрополітенем капітальних інвестицій, а тому виходячи із призначення бюджетного фінансування, отриманого на поповнення статутного капіталу, могла бути оплачена за рахунок 25000,0 тис. грн. бюджетних коштів, які в свою чергу спрямовано підприємством на здійснення видатків, що за своєю суттю не є капітальними та не були передбачені фінансовим планом Підприємства.

Крім того, не вжиття Метрополітенем в межах терміну позовної давності заходів щодо стягнення в судовому порядку дебіторської заборгованості призвело до втрати **1980,2 тис. гривень.**

По-шосте, одним із проблемних напрямків у діяльності Метрополітену є ціноутворення, зокрема внаслідок не приведення умов договорів на надання права на розміщення базових станцій стільникового зв'язку та антенно-фідерних пристроїв, укладених у попередніх періодах, у відповідність до прийнятого у 2014 році на підприємстві положення про ціноутворення, в частині застосування однакових цін до рівнозначних угод, Метрополітенем недоотримано **47,2 тис. гривень.**

По-сьоме, в ході аудиту встановлено порушення та недоліки в частині дотримання законодавства з обліку основних засобів, що свідчить, про не забезпечення належного контролю за станом використання, збереження, списання та переміщення майна, а саме:

- внаслідок оплати послуг зі зберігання майна (2-х тунелепрохідницьких комплексів) сторонній організації, при наявності власних територій та приміщень, достатніх для його зберігання, та невжиття достатньо ефективних заходів щодо продажу або списання цього майна, Метрополітенем неефективно використано за період 2008 – 2014 роки **1001,6 тис. грн.** та у зв'язку із наявністю кредиторської заборгованості створено ризик втрати **219,4 тис. гривень;**

- списання об'єктів основних засобів, що обліковуються на субрахунках 103 «Будинки та споруди» та 105 «Транспортні засоби», на суму **676,9 тис. грн.,** здійснено без відповідного дозволу Київської міської ради;

- здійснено фактичну передачу комунального майна в державну власність за відсутності погодження місцевого органу виконавчої влади (КМДА) та не забезпечено проведення оцінки майна для можливої компенсації його вартості в майбутньому, внаслідок чого, створено ризик безповоротної втрати 5-ти од. транспортних засобів загальною балансовою вартістю **1566,2 тис. грн.;**

- проведеною вибірковою інвентаризацією основних засобів в структурних підрозділах підприємства встановлено їх лишки на суму **31,8 тис. грн.** та нестачу в сумі **12,2 тис. гривень.**

По-восьме, відсутність належного рівня організації роботи з оформлення технічної документації та правовстановлюючих документів на право постійного користування земельними ділянками створює ризики зловживань щодо незаконного заволодіння комунальним майном сторонніми особами, та, як наслідок, можливої втрати підприємством контролю за такими земельними ділянками, а саме:

- в результаті відображення за даними бухгалтерського обліку права користування земельними ділянками (які за даними міського земельного кадастру за підприємством не зареєстровані) та не вжиття дієвих заходів щодо його списання, Метрополітенем завищено в обліку вартість нематеріальних активів на загальну суму **1879,5 тис. грн.;**

- за даними бухгалтерського обліку не відображено право постійного користування 4-ма земельними ділянками загальною площею 42,96 га та, як наслідок, занижено в обліку вартість нематеріальних активів, вартість яких згідно нормативно-грошової оцінки становить 140 034,3 тис. грн.;

- не вжито ефективних заходів щодо оформлення правовстановлюючих документів (державних актів) на право постійного користування 133 земельними ділянками (або 77% від загальної кількості земельних ділянок), які знаходяться у розпорядженні підприємства впродовж тривалого часу.

Крім того, у діяльності Метрополітену існує ряд інших недоліків та проблемних питань, а саме:

1. У складі активів КП «Київський метрополітен» обліковуються витрати у сумі **9215,0 тис. грн.**, понесені на виконання проектних робіт та придбання матеріальних цінностей впродовж 2005-2011 років, які не були віднесені до складу об'єктів основних засобів та не введені в експлуатацію. У зв'язку з відсутністю перспектив впровадження цих проектів та втрати їх актуальності, а також зважаючи на наявність фактів списання аналогічних витрат на збиток підприємства (**42,1 тис. грн.**), високо вірогідним є ризик, що зазначені витрати були проведені марно.

2. Потребує додаткового аналізу з боку Підприємства облік кредиторської заборгованості, зокрема:

- внаслідок несписання кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої минув, підприємством за даними бухгалтерського обліку та фінансової звітності занижено розмір доходів та завищено фінансові зобов'язання на **262,9 тис. гривень**;

- у зв'язку із неповним відображенням за даними бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості по відношенню до Об'єднаної профспілкової організації, що виникла внаслідок не проведення у повному обсязі відрахувань на культурно-масову, фізкультурну і оздоровчу роботу, станом на 31.12.2014 занижено розмір заборгованості на **623,5 тис. гривень**.

3. Аналіз відображення за даними бухгалтерського обліку стану придбання та реалізації проїзних документів показав, що Метрополітенем станом на 01.01.2015 обліковується кредиторська заборгованість в сумі **6195,9 тис. гривень**, що виникла внаслідок реалізації проїзного квитка на основі безконтактних карток на поворотній основі та є їх заставною вартістю.

Враховуючи діючу на Україні практику (зокрема, у Харківському метрополітені), у разі ініціювання, Метрополітенем перед Виконавчим органом КМР (КМДА) та Департаментом економіки та інвестицій виконавчого органу КМР (КМДА), розгляду питання запровадження практики реалізації вищевказаних карток на безповоротній основі, КП «Київський метрополітен» забезпечив би зменшення розміру кредиторської заборгованості на **6195,9 тис. грн.** та компенсацію за рахунок пасажирів понесених витрат на виготовлення даних карток у сумі **4 740,6 тис. гривень**.

4. В ході аудиту встановлено випадки не застосування підприємством штрафних санкцій за невиконання суб'єктами господарювання договірних зобов'язань, що призвели до недоотримання доходів у сумі **110,9 тис. гривень**.

5. Потребує посилення контролю з боку керівництва підприємства стану планування показників фінансових планів КП «Київський метрополітен», а саме:

- при затвердженні фінансових планів на 2013 та 2014 роки КП «Київський метрополітен» не проведено деталізацію показника «інші операційні витрати», що призвело до непрозорості формування витрат на загальну суму 126550,2 тис. грн., ускладнення контролю за здійсненням таких витрат та ризику включення до їх складу невиробничих витрат, яких підприємство повинно уникати;

- підприємством здійснено витрати на консультативно-аудиторські послуги та послуги страхування на 725,0 тис. грн., без дотримання вимог чинного законодавства щодо обов'язкового затвердження їх розміру у фінансових планах.

6. Підприємством, за наявності затверджених штатним розписом 10 штатних одиниць юридичного управління, здійснено витрати у сумі **93,4 тис. грн.** на юридичні послуги за договорами, предмет яких співпадає з посадовими обов'язками працівників юридичного управління.

Аналіз отриманої в ході аудиту інформації свідчить про значний потенціал у Метрополітену з оптимізації витрат, збільшення дохідної частини та перегляду чисельних неефективних управлінських рішень колишнього керівництва.